

История на горската педагогика и нейното развитие в Европа

Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА - главен експерт в ИАГ

Необходимостта от работа с обществеността в сферата на горите с цел разкриване на тяхната красотата и богатство е осъзната още в средата на миналия век. Първите стъпки в това направление са направени в САЩ, където през 1960 г. калифорнийският учител Джоузеф Корнел полага основите на учението за природата чрез сетивата. Първоначално този нов стил на обучение се разпространява основно в Северна Америка, след което прекосява океана и през 80-те години на миналия век достига Европа.

Швейцарската организация „SILVIVA“ за първи път прилага принципите и методите на Корнел в Европа, като въвежда и изрази „горска педагогика“. Няколко години по-късно този нов подход към обучението за гората и природата широко завладява Германия и Австрия, където днес е част от обучението на децата от всички възрасти.

Изразът „горска педагогика“ обединява два основни елемента - „гора“ и „педагогика“, и представя дейността на лесовъдите, които запознават хората, особено младите, с гората. Основната идея е, че очарованието на природата може да бъде открито самостоятелно, чрез сетивата, а не чрез разказите на някой друг.

Макар че е сравнително нов клон в науката, горската педагогика придобива все по-голяма популярност в редица европейски страни - Австрия, Швейцария, Германия, Франция, Полша, Норвегия, Финландия, Словакия, Чехия.

Австрия се нарежда на едно от първите места в Европа по развитие и приложение на този тип горско-екологично образование. Тя е и една от малкото страни, в които горската педагогика е предмет на действащото законодателство за горите. Въпреки това самите училища нямат задължение да участват в заниманията по горска педагогика, а всяко на доброволен принцип заявява желание за провеждане на специализирани обучения за децата от началния и средния курс. В **Германия**, също една от водещите страни в тази сфера, всяка отделна федерална провинция е възприела различен подход към работата в областта на горската педагогика. В 10 от 16-те провинции горската педагогика е включена и в законодателството като задължение и/или образователна задача на горската администрация, която е изградила специализирани центрове по горска педагогика. Всички дейности се изпълняват от горските администрации на съответната провинция, държавните горски предприятия и големите общински горски администрации с квалифицирани лесовъди - специалисти по горска педагогика.

В **Норвегия** дейностите са започнали още през 1983 г., като обученията и заниманията се осъществяват от Горски обучителен център „Skogkurs“. В него в допълнение към традиционните обучения, насочени към повишаване квалификацията на лесовъди и частни горовладелци, е обособена и отделна секция „Учим с гората“.

Във **Финландия** горската педагогика е интегрирана в учебната програма, като дейностите се координират от Финландската горска асоциация (ФГА) чрез мрежа от горски центрове, които функционират с подкрепата на правителството.

От началото на 90-те години на миналия век в **Полша** обучението за гората е задължителен елемент в дейностите, изпълнявани от Националния държавен горски холдинг, който управлява 80 % от горите в страната. Самото предприятие осигурява средства за реализиране на мероприятията по този тип обучения. Всяка горско-стопанска администрация има поне един учител лесовъд, в чиято длъжностна характеристика е включена и горската педагогика. Всяка година повече от 6000 лесовъди посвещават част от своето

работно време на горската педагогика, като Националният горски холдинг е създал и изградил специализирани центрове за провеждане на обученията, свързани с горите. В тези центрове се провеждат полеви уроци по екологични горски пътеки, оборудват се горски образователни стаи. Организирант се среща с лесовъди извън училищата, горски състезания, честване на различни дати от екологичния календар, организирант се фестивали, семинари и панаири с различните целеви групи.

В **Чехия** и **Словакия** началото на горската педагогика е поставено в началото на XXI век, като следва австрийския модел и е на чисто доброволен принцип от страна на училищата. Образователните мероприятия се организират и осъществяват от различни организации, водещи сред които са държавните горски предприятия в двете страни. За разлика от останалите страни в Чехия заниманията по горска педагогика се изпълняват регулярно в рамките на редовните учебни часове.

Добри примери за успешно провеждане на занимания по горска педагогика могат да бъдат посочени и в други страни от Европа - Белгия, Италия, Испания, Словения, Унгария, Франция.

Освен с деца и ученици от различни възрасти, заниманията по горска педагогика са насочени и към по-зрялата аудитория - от студенти и семейства до хора в пенсионна възраст и такива в неравностойно положение. Дейностите по горска педагогика са насочени и към администрациите и официалните институции, които потенциално могат да влияят върху общественото мнение (политици, доктори, управители, учители, журналисти, адвокати и т.н.).

Задължително условие за успешно реализиране на дейностите по горска педагогика е те да се организират и провеждат от обучени лесовъди, преминали през специализирани квалификационни курсове и притежаващи необходимите точни и задълбочени познания за горите. В рамките на специализираните курсове по горска педагогика лесовъдите придобиват необходимите познания и компетенции в областта на психологията на човешкото развитие, педагогика, дидактика, педагогическа комуникация, експериментално обучение, основи на комуникацията и връзките с обществеността. В част от страните като Австрия, Полша, Словения обучението по горска педагогика е залегнало в учебната програма на специалността „Горско стопанство“ в университета, като в допълнение се провеждат и специализирани годишни курсове за обучение на служителите в системата на горите, финансирани от националните горски служби.

В България горската педагогика до 2015 г. е почти непозната. В различни части на страната се осъществяват занимания по програма-

та „Учим за гората“, насочена към разбирането на ключовата роля на горите за устойчивия живот на планетата. Програмата е създадена по инициатива на скандинавските държави с цел повишаване на знанията и обогатяване на дейностите, ориентирани към гората. На национално ниво тя се ръководи от Българско движение „Син флаг“, а координатор на програмата за североизточна България е ДПП „Златни пясъци“. Програмата отразява всички функции, които изпълняват горите за хората - културни, екологични, икономически и социални, и в нея участват основно училища от началния курс и детски градини.

Програмата има съществен принос за екологичното възпитание на децата в района. За разлика от горската педагогика обаче обучението се осъществява от учителите в самото учебно заведение, а не от действащи специалисти лесовъди. Липсата на пряк контакт с лесовъдите от практиката лишава програмата от едно от основните предимства на горската педагогика - запознаване на обществеността с функциите и същността на лесовъдската професия, което е от особено значение за горския сектор.

Дисциплината „Горска педагогика“ официално е включена в учеб-

ните планове на студентите от магистърската образователна степен на специалност „Горско стопанство“ в Лесотехническият университет като избираема от 2015 година. Паралелно с това по инициатива на Съюза на лесовъдите в България в тясно сътрудничество с Изпълнителната агенция по горите и с подкрепата на Министерството на земеделието и храните от есента на същата година започват и специализирани обучения за служители в системата на горите по австрийски модел. В резултат на тези обучения лесовъдите в различни части на страната започнаха да провеждат обучения и екскурзии в гората с ученици от местните училища. В рамките на Седмицата на гората през 2016 г. за първи път беше организирана и първата национална инициатива „Лесовъд за един ден“, в която се включиха студенти и колеги, преминали през курса на обучение по горска педагогика. Тази година инициативата имаше своето второ издание. В рамките на годината е планирано провеждане на ново обучение за преминалите през първия цикъл на тренинг, което цели споделяне на натрупания опит и обогатяване на знанията за разширяване на обхвата на целевите групи в дейностите по горска педагогика.